

CIÈNCIA I PODER

Les relacions que el poder ha mantingut amb la ciència es remunten a l'antiguitat. El director de cinema Jerzy Kawalerowicz ho va posar de manifest en la pel·lícula *Faraó* (1966), on mostrava la utilització perversa que feia la casta sacerdotal d'Egipte dels seus coneixements en astronomia per mantenir sotmès al poble ignorant. Segles després, aquesta relació no ha desaparegut, encara que es presenti de manera més subtil.

El 6 d'agost de 2023 vam recordar el 78è aniversari de la bomba d'Hiroshima - tres dies després a Nagasaki -, que va causar al mort de 240.000 persones (només el 1945), dues ciutats completament destruïdes i greus problemes de salut durant dècades per moltíssimes a persones. Per quin motiu es va contruir aquesta bomba? Sabem que Albert Einstein va advertir el president dels EE.UU. que l'Alemanya nazi estava intentant construir l'arma nuclear i el va instar a obtenir-la abans que els nazis pel perill que això hauria suposat. Sota la direcció del físic Robert Oppenheimer, i amb la col.laboració de molts científics i tècnics, els EEUU van investigar durant anys la manera de construir-la en el que es coneix com el projecte Manhattan. L'any 1954 se'n va justificar l'ús per aconseguir la rendició del Japó a la Segona Guerra Mundial, cosa que era dubtosa perquè el Japó probablement s'hauria rendit igualment; i els aliats també van saber al seu moment que el règim nazi no tenia l'arma nuclear.

Quin en va ser, doncs, el motiu? La voluntat d'aconseguir un poder incontestable a escala global, com afirma Jordi Armadans. Stalin fou el primer en adonar-se'n quan va declarar: "L'han tirat per nosaltres". És quan va decidir construir ell també la bomba nuclear, continuant una escalada desbocada per l'hegemonia a nivell mundial. Avui encara hi ha 12.500 armes nuclears (amb una força destructiva molt superior a la del 1945, que podria posar fi a la vida del planeta). La recentment estrenada pel·lícula *Oppenheimer* ens recorda que alguns científics es van negar a col.laborar amb la bomba atòmica, i alguns dels que hi van participar, una vegada vistes les terribles conseqüències, se'n van penedir, començant pel mateix Oppenheimer i per Albert Einstein. Més de 100 revistes mèdiques d'arreu del món acaben d'alertar en un editorial conjunt que el perill nuclear existeix i creix. I conclouen que "els Estats amb armes nuclears han d'eliminar els arsenals abans que ens eliminin a nosaltres".

El poder ha buscat sempre mantenir la seva hegemonia i ha utilitzat tots els recursos que tenia a disposició. *Nihil novum sub sole*. Seria desitjable que busqués exercir la seva responsabilitat i utilitzés també tots els recursos de què disposa. Que en comptes de perpetuar la barbàrie, segons l'expressió del filòsof francès Michel Henry, potenciés la construcció d'una civilització que no tingui per objectiu la destrucció i la sotmissió sinó la convivència i el respecte.